

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerilerine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Determining The Factors Influencing Medical Faculty Students' Attitudes Towards Communication Skills

Mehmet Özer¹

Orcid: 0000-0002-8498-3192

Tuğba Bodur²

Orcid: 0000-0002-3132-8303

Nilüfer Emre³

Orcid: 0000-0002-6519-0920

¹Aile Hekimliği, Manisa Saruhanlı İlçe Sağlık Müdürlüğü, Manisa, Türkiye

²Aile Hekimliği, Manisa Yunusemre 13 Nolu Aile Sağlığı Merkezi, Manisa, Türkiye

³Aile Hekimliği, Tıp Fakültesi Anabilim Dalı, Denizli Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye

Sorumlu Yazar:

Mehmet Özer

E-posta:

mehmetozer.1992@gmail.com

Anahtar Sözcükler:

İletişim, Tıp fakültesi, Hekim-hasta ilişkisi

Keywords:

Communication, Medical School, Physician-Patient Relations

Gönderilme Tarihi / Submitted:

06.01.2026

Kabul Tarihi / Accepted:

24.03.2026

Künye:

Künye Bilgisi: Özer M, Bodur T, Emre N. Tıp Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerilerine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Tıp Eğitimi Dünyası, 2026;25(75):

Özet

Giriş: Hastanın hekim-hasta ilişkisini değerlendirmesinde hastanın hekimin sosyal iletişim becerilerine olan güveni, hastanın hekiminin yeterliliğine olan güveninden daha büyük bir etkiye sahiptir. Bu da hasta-hekim ilişkisinin birçok açıdan geliştirilmesi konusunu gündeme getirmektedir.

Amaç: Tıp fakültesi öğrencilerinin iletişim becerilerini öğrenmeye yönelik tutumlarının ve bu tutumları etkileyen sosyo-demografik özelliklerin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Araştırmamız tanımlayıcı kesitsel tipte bir çalışmadır. Literatür taranarak oluşturulan anket formu ve iletişim becerileri tutum ölçeği (CSAS), Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerine online olarak uygulanmıştır. Örneklem seçilmemiş olup evrenin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırma evreni 1505 kişi olup. 457 kişi (%30.3) araştırmamıza katılmayı kabul etmiştir.

Bulgular: Araştırmamızda iletişim becerileri tutum ölçeği (CSAS) ne göre kadınların erkeklere göre, 3. ve 4. sınıfların 5. sınıflara göre, öğrencilerin ailesinin geliri giderinden fazla olana göre, iletişim becerileri ile ilgili ders alan öğrencilerin almayana göre ve annesinin eğitim durumu lise ve altı olanların üniversite ve üstü olanlara göre Pozitif Tutum Ölçeği (PAS) puanları daha yüksek bulunmuş olup fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Yurtta yaşayan öğrencilerin Negatif Tutum Ölçeği (NAS) puanları daha yüksek saptanmış olup, istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmamızda genel olarak iletişim becerileri konusunda tutumlarını etkileyebilecek birçok faktör değerlendirilmiş olup; eğitim ortamlarındaki ilişkili faktörleri keşfetmek için daha fazla geniş çaplı çalışmalar yapılmasına ihtiyaç vardır. Olumlu tutumların yanında öğrenciler arasındaki olumsuz tutumlar da dikkate alınmalı ve tıp eğitiminde iletişim becerileri ile ilgili derslere olabildiğince daha fazla yer verilmelidir.

Abstract

Background: In a patient's evaluation of the physician-patient relationship, their trust in the physician's social communication skills has a greater impact than their trust in the physician's competence. This raises the issue of improving the doctor-patient relationship in many aspects.

Aims: This study evaluates medical students' attitudes towards learning communication skills and the socio-demographic characteristics that influence these attitudes.

Methods: Our study is a descriptive cross-sectional study. A questionnaire and the Communication Skills Attitude Scale (CSAS), developed through a literature review, were administered online to students at Pamukkale University Faculty of Medicine. No sample was selected; the aim was to reach the entire population. The study population consisted of 1505 individuals, and 457 individuals (30.3%) agreed to participate.

Results: Our study found that, according to the Communication Skills Attitude Scale (CSAS), women scored higher than men, 3rd and 4th-year students scored higher than 5th-year students, students whose family income exceeded their expenses scored higher than those who took communication skills courses, and students whose mothers had a high school education or lower scored higher than those whose mothers had a university education or higher. The difference was statistically significant. Students living in dormitories scored higher on the Negative Attitude Scale (NAS), and a statistically significant difference was found.

Conclusion: Our research evaluated numerous factors that could influence attitudes towards communication skills in general; however, more

extensive studies are needed to explore related factors in educational settings. In addition to positive attitudes, negative attitudes among students should also be considered, and communication skills courses should be given as much prominence as possible in medical education.

GİRİŞ

Tüm tarih boyunca sağlık sorunu olan kişiler ile bu soruna çözüm sağlayan kişiler arasında sürekli bir etkileşim olmuştur. Sağlık sorunlarını anlama, ortaya çıkmadan önce önleme ve ortaya çıktıktan sonra tedavi etme çabaları, hasta ile hekimin birebir iletişim kurmasını kaçınılmaz hâle getirmiştir. Hekim, mesleğinin doğası gereği, hastasıyla etkili bir iletişim içinde olmalıdır. Yapılan araştırmalar, iyi iletişimin semptomları çözerek ve hastaların psikolojik sıkıntılarını ve kaygılarını azaltarak sağlık sonuçlarının iyileştirdiğini göstermiştir (1).

İletişimin niteliğini belirleyen temel unsurlardan biri, hekimlerin bu becerilere yönelik tutumlarıdır. Tutumlar; bireylerin nesnelere, insanlara veya durumlara karşı olumlu veya olumsuz bir şekilde hissetmemize ve davranmamıza neden olan, genellikle inançlara dayalı bir tür duygu olarak tanımlanmaktadır. Doktorların iletişim becerilerine yönelik tutumlarının hastalarla iletişimin kalitesini etkilediği bilinmektedir. Bu nedenle iletişim becerilerine yönelik tutumların değerlendirilmesi önemlidir; çünkü tutumlar davranışı yönlendirmekte ve tutumlarında meydana gelen bir değişiklik, davranış değişikliğini de beraberinde getirebilmektedir (2).

İletişim becerilerini öğrenmeye yönelik olumlu tutumlar, doktor-hasta ilişkisini geliştirmede hayati bir rol oynar. Haliyle sağlık için uygulanan tedavi, hastada daha iyi uyum ve daha fazla memnuniyet ortaya çıkmasına yol açar (3). Ayrıca sağlık hizmeti sunucularının iletişim becerilerindeki gelişmelerin; daha etkili sağlık hizmeti sunumu, hasta ve sağlık çalışanı memnuniyetinde artış ve daha az hukuki sorun ile ilişkili olduğu gösterilmiştir. İletişim becerilerinin öğrenilebilir ve öğretilerilebilir olması, bu becerilerin tıp eğitiminin temel bileşenleri arasında yer almasını gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda, müfredat programları ve profesyonel uygulama standartları tıp eğitimi sürecinde iletişim becerileri eğitimi önermektedir (4). Bu nedenle, tıp öğrencilerinin iletişim becerilerini öğrenmeye yönelik tutumlarını incelemek, bu becerilerin geliştirilmesini amaçlayan eğitim programlarının ve uygulamaya

dayalı öğretim süreçlerinin planlanması açısından önemlidir. Literatürde yapılan çalışmalarda, tıp fakültesi öğrencilerinin cinsiyetleri, sınıfları ve uzmanlık tercihleri ile iletişim becerileri ve empati düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu gösterilmiştir (5).

Bu çalışma tıp fakültesi öğrencilerinin iletişim becerilerini öğrenmeye yönelik tutum ve davranışlarının ve iletişim becerilerini öğrenmeye yönelik tutumlarının sosyo-demografik özelliklere göre farklarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Türü ve Evreni

Bu araştırma, tanımlayıcı kesitsel tipte tasarlanmış olup Eylül-Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmamızın evrenini Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesinde 2020-2021 eğitim-öğretim yıllarında eğitim gören tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem seçilmemiş olup evrenin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. 2020-2021 eğitim-öğretim yıllarında Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesinde dönem 1'de 269 kişi, dönem 2'de 267 kişi, dönem 3'de 240 kişi, dönem 4'de 219 kişi, dönem 5'de 229 kişi ve dönem 6'de 281 kişi olmak üzere toplam 1505 kişi bulunmaktadır. Tüm öğrencilere ulaşılmış olup araştırmamıza katılmayı 457 kişi kabul etmiştir. Ulaşılabilirlik hızımız %30.3'tür.

Etik Yönü

Araştırma için Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (60116787-020/47592).

Veri Toplama Araçları

41 sorudan oluşan anket, katılımcılara online olarak uygulanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yaş, cinsiyet, sınıf gibi sosyodemografik özellikleri içeren 15 soru; ikinci bölümde ise Türkçe için geçerlilik ve güvenilirliği 2008 yılında Hacer Harlak, Çiğdem Dereboy ve Ayfer Gemalmaz tarafından yapılan 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmış 26 adet sorudan oluşan İletişim Becerileri Tutum Ölçeği (CSAS) yer almaktadır. CSAS iki alt bölümden oluşur (6). İletişim becerileri öğrenmeye yönelik olumlu ifadelerden oluşan pozitif tutum ölçeği (PAS) 15 madde içerip total PAS

puanları 13-65 arasında değişmektedir. 11 madde ise iletişim becerilerini öğrenmeye yönelik olumsuz tutumları ifade eden negatif tutum ölçeği (NAS) olup total NAS puanları 11-55 arasında değişmektedir. Her 26 ifade için; "Kesinlikle katılmıyorum" ile "Kesinlikle katılıyorum" arasında değişen 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmış yanıt seçeneği vardır. Cronbach alfa değerleri PAS için 0.92, NAS için 0,71 idi (7).

İstatistiksel Analiz

Veriler SPSS 17.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, normal dağılıma uymayan gruplarda Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi ile normal dağılıma uyan gruplarda Bağımsız Örneklem T-testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis testi anlamlı olan gruplarda çoklu karşılaştırmalar için post-hoc testi olarak Bonferroni testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler, istatistiksel anlamlılık düzeyi "p" değeri ile yorumlandı. P değeri <0,05 olan değerler istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Araştırmamıza katılan öğrencilerin yaş ortalaması $20,55 \pm 2,304$ (min17-max37) yıldır. Öğrencilerin %59,3'ü kadın, %35,4'ü 1. Sınıf, %12'si yurtta yaşamakta, %48,6'sı iletişim becerileri ile ilgili derse katılmış idi. Öğrencilerin diğer sosyodemografik özellikleri Tablo 1 de verilmiştir.

Araştırmamızda kadınların erkeklere göre PAS puanları yüksek, NAS puanları düşük saptanmış olup, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,001$, $p<0,001$). Sınıflara göre kıyaslandığında 3. Ve 4. Sınıflar 5. Sınıflara göre daha yüksek PAS puanlarına sahipti ($p=0,039$). Öğrencilerin total PAS puanları annesinin eğitim durumlarına göre anlamlı fark göstermektedir ($p=0,025$). Ailesinin geliri giderinden fazla olan ve iletişim becerileri ile ilgili ders alan öğrencilerin total PAS puanları daha yüksek, total NAS puanları daha düşük çıkmıştır ve bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,005$, $p=0,036$, $p<0,001$, $p<0,001$) (Tablo 2-3). Yurtta yaşayan öğrencilerin NAS puanları daha yüksek saptanmış olup, istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p=0,013$).

Araştırmamızda öğrencilerin total PAS ve NAS

Tablo 1: Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine göre tanımlayıcı bilgiler (n=457).

Değişkenler	n	%
Yaş		
17-18	85	18,6
19-21	240	52,5
22-24	106	23,2
25 ve üzeri	26	5,7
Cinsiyet		
Kadın	271	59,3
Erkek	186	40,7
Sınıf		
Sınıf 1	162	35,4
Sınıf 2	93	20,4
Sınıf 3	63	13,8
Sınıf 4	42	9,2
Sınıf 5	40	8,8
Sınıf 6	57	12,5
Yaşadığı yer		
Yurttta	55	12,0
Aile/Akraba ile evde	251	54,9
Arkadaşlar ile evde	34	7,4
Yalnız evde	116	25,4
Diğer(belirsiz)	1	0,2
Kardeş durumu		
Kardeşi yok	43	9,4
Kardeşi var	414	90,6
Ebeveyn medeni durumu		
Evli	409	89,5
Diğer	48	10,5
Anne eğitim durumu		
Lise ve alt	281	61,5
Üniversite ve üst	176	38,5
Baba eğitim durumu		
Lise ve alt	202	44,2
Üniversite ve üst	255	55,8
Anne mesleği		
Sağlık ile ilişkili meslek	61	13,3
Sağlık ilişkili olmayan meslek	396	86,7
Baba mesleği		
Sağlık ile ilişkili meslek	31	6,8
Sağlık ilişkili olmayan meslek	426	93,2
Gelir durumu		
Gelir giderden fazla	142	31,1
Gelir gidere denk	260	56,9
Gelir giderden az	55	12,0
Sosyal medya kullanma süresi		
2 saatten az	42	9,2
2-4 saat	179	39,2
4-6 saat	160	35,0
6 saat ve üzeri	76	16,6
İletişim becerileri dersine katılma		
Evet	222	48,6
Hayır	235	51,4
Uzmanlık tercihi		
Temel bilimler	34	7,4
Dahili bilimler	230	50,3
Cerrahi bilimler	193	42,2
Toplam	457	100

puanları; kardeş sahibi olmasına, ebeveynlerinin medeni durumlarına, babanın eğitim durumuna, annenin mesleğine, babanın mesleğine göre anlamlı fark göstermemektedir. Uzmanlık olarak dahili bölümleri düşünen öğrencilerin PAS puanları daha yüksek, NAS puanları ise daha düşük

olmasına rağmen; öğrencilerin uzmanlık tercihlerine göre total PAS-NAS puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Son sınıf öğrencilerin uzmanlık için branş tercihlerine göre total PAS-NAS puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 2: Öğrencilerin bazı sosyodemografik verileri ile PAS total puanları arasındaki ilişki

Cinsiyet	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	U	z	P
Kadın	271	60,08	6,39	60	39	75	20304	3,536	<0,001*
Erkek	186	57,54	7,62	58	27	74			
Sınıf	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	$\chi^2(kw)$		
Sınıf 1	162	58,86	7,37	59	27	75	11712		0,039*
Sınıf 2	93	58,32	7,45	59	39	73			
Sınıf 3	63	60,62	6,38	60	44	74			
Sınıf 4	42	60,86	6,97	61	45	73			
Sınıf 5	40	56,63	6,26	56,5	41	71			
Sınıf 6	57	59,42	5,98	59	47	73			
Yaşadığı yer	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	$\chi^2(kw)$		
Yurtta	55	57,27	6,99	57	43	73	5,033		0,169
Aile/Akraba ile evde	251	59,41	7,03	59	36	75			
Arkadaşlar ile evde	34	60,06	6,18	59	45	72			
Yalnız evde	116	58,81	7,19	59	27	73			
Anne eğitim durumu	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	df	t	
Lise ve alt	281	59,63	6,78	59	27	75	455	2,253	0,025*
Üniversite ve üst	176	58,12	7,3	58,5	29	73	350,946		
Gelir durumu	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	$\chi^2(kw)$		
Gelir giderden fazla	142	60,39	7,45	61	27	75	10,450		0,005*
Gelir gidere denk	260	58,4	6,75	59	36	73			
Gelir giderden az	55	58,67	6,79	58	44	72			
İletişim becerileri dersine katılma	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	U	z	
Evet	222	60,19	7,35	61	36	75	20509,5	3,956	<0,001*
Hayır	235	57,97	6,53	58	27	74			
Uzmanlık tercihi	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	$\chi^2(kw)$		
Temel bilimler	34	57,41	8,06	57,5	39	71	1,164		0,559
Dahili bilimler	230	59,46	6,63	59	39	74			
Cerrahi bilimler	193	58,85	7,27	59	27	75			

Her parametre için ayrı ayrı istatistiksel değerlendirme (Mann-Whitney U testi(U), Kruskal-Wallis testi(kw), Bağımsız Örneklem T-testi(t)) yapıldı ve istatistiksel olarak anlamlı fark gösterenler ($p < 0,05$) "*" olarak işaretlendi.

Tablo:3 Öğrencileri bazı sosyodemografik verileri ile NAS total puanları arasındaki ilişki

Cinsiyet	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	U	z	P
Kadın	271	26,48	4,39	26	15	41	20047	3,725	<0,001*
Erkek	186	28,49	5,78	28,5	11	45			
Sınıf	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	$\chi^2(kw)$		
Sınıf 1	162	27,35	4,98	27	11	41	1,881		0,865
Sınıf 2	93	27,86	5,55	28	17	45			
Sınıf 3	63	26,65	4,1	27	18	37			
Sınıf 4	42	26,5	5,08	26,5	15	40			
Sınıf 5	40	27,98	6,09	27	18	42			
Sınıf 6	57	27,07	4,95	26	14	40			
Yaşadığı yer	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	$\chi^2(kw)$		
Yurtta	55	29,35	5,21	30	18	42	10,808		0,013*
Aile/Akraba ile evde	251	26,99	4,91	27	11	39			
Arkadaşlar ile evde	34	28,32	6,6	28	17	45			
Yalnız evde	116	26,75	4,69	26	14	41			
Anne eğitim durumu	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	df	t	
Lise ve alt	281	27,43	5,28	27	11	45	455	0,705	0,481
Üniversite ve üst	176	27,09	4,79	27	17	41	398,209		
Gelir durumu	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	$\chi^2(kw)$		
Gelir giderden fazla	142	26,42	4,85	27	15	38	6,646		0,036*
Gelir gidere denk	260	27,8	5,05	28	11	45			
Gelir giderden az	55	27,2	5,66	26	17	41			
İletişim becerileri dersine katılma	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	U	z	
Evet	222	26,44	4,93	26	11	43	21036,5	3,585	<0,001*
Hayır	235	28,11	5,12	28	15	45			
Uzmanlık tercihi	N	Ort.	SS	Ortanca	Min	Maks	$\chi^2(kw)$		
Temel bilimler	34	27,85	6,1	29	11	42	1,054		0,59
Dahili bilimler	230	27,13	4,8	27	15	40			
Cerrahi bilimler	193	27,4	5,26	27	14	45			

Her parametre için ayrı ayrı istatistiksel değerlendirme (Mann-Whitney U testi(U), Kruskal-Wallis testi(kw), Bağımsız Örneklem T-testi(t)) yapıldı ve istatistiksel olarak anlamlı fark gösterenler ($p < 0,05$) "*" olarak işaretlendi.

TARTIŞMA

Hekim, mesleğinin doğası gereği insanlar ile iç içe olup sürekli iletişim halinde olmalıdır. Kendisinden bakım talep eden hastalara bütüncül yaklaşabilmek için hekim, iletişim becerilerinde de iyi olmalıdır. İyi iletişim becerilerine sahip olan hekimler, hastalarının problemlerini daha doğru

bir şekilde ortaya koyabilmekte, hastalarının uyum ve memnuniyetini daha fazla sağlayabilmekte, mesleki memnuniyetlerini artırırken iş streslerini azaltabilmektedirler. Bu nedenle iletişim becerilerine tıp fakültelerinde daha fazla yer verilmelidir. Bu araştırma tıp öğrencilerinin iletişim becerilerini öğrenmeye yönelik tutumlarını

değerlendirmek ve sosyo-demografik değişkenlerin bu becerileri öğrenmeye yönelik tutumlarına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmamızda Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki öğrencilerin iletişim becerilerini öğrenmeye karşı tutumlarını değerlendirdik. Araştırmamızda genel olarak öğrencilerin PAS puanlarını yüksek, NAS puanlarını düşük saptamış olup; literatürdeki diğer çalışmalarda olduğu gibi öğrencilerin iletişim becerilerini öğrenmeye karşı olumlu tutumlarının olduğu gözlenmiştir.

Araştırmamızda kadınların erkeklere oranla PAS puanları yüksek, NAS puanları düşük olup iletişim becerilerine karşı olumlu tutumlarının olduğu gözlenmiştir. Molinuevo ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada kadınların erkeklere oranla daha yüksek PAS ve daha düşük NAS puanları elde ettiği saptanmıştır (8). Benzer olarak İran'daki bir çalışmada da kadınların PAS puanları yüksek NAS puanları düşük saptanmıştır (9). Yapılan bir araştırmada da erkeklerin NAS puanları kadınlardan daha yüksektir (10). Bu durum kültürümüzde de olduğu gibi kadınların erkeklere göre içgüdüsel olarak daha fazla duygusal, duyarlı ve sosyal olması ile açıklanabilir. Cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olsa da; iletişim üzerinde durulması gereken bir konu olduğundan, tıp fakültesi öğrencilerinin tamamına yönelik iletişim becerilerinin önemini vurgulamak için daha fazla çaba gösterilmesi ve iletişim becerilerini öğrenmeye karşı olumlu tutum ve davranışlarının artırılması için stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir.

Araştırmamızda 3. ve 4. sınıfa giden öğrencilerin 5. Sınıflara kıyasla daha yüksek PAS puanlarına sahip olduğu gözlenmiştir. Alotaibi ve Alsaedi yaptığı çalışmada 5. sınıf öğrencilerin 2. sınıf öğrencilere kıyasla daha yüksek PAS puanları olduğunu belirlemiştir (10). Bir çalışmada da 1. ve 2. sınıf öğrencilerin 3. ve 4. sınıf öğrencilere kıyasla daha yüksek PAS puanlarına sahip olduğu gösterilmiştir (6). Zimbabwe Üniversitesi Tıp fakültesinde yapılan çalışmada 4. sınıf öğrencilerin 1. ve 2. sınıf öğrencilere kıyasla daha yüksek PAS daha düşük NAS puanlarına sahip olduğu gözlenmiştir (11). Bir çalışmada da alt sınıftaki öğrencilerin üst sınıflara göre daha fazla olumlu tutumlarının olduğu görülmüştür (9). Literatürdeki çalışmalara bakıldığında sınıflar arasında iletişim becerileri ile ilgili farklı farklı anlamlılıklar mevcuttur. Bu durumun çalışmalara katılan örneklem gruplarının farklılığına

bağlı olarak değişkenlik göstermiş olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda lise ve üzeri eğitim düzeyi olan annelerin çocuklarında PAS skoru yüksek çıkmış olup iletişim becerilerini öğrenmeye karşı olumlu tutum içerisinde olduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde de anne eğitim düzeyi arttıkça çocuğun iletişim beceri düzeyinin arttığına dair çalışmalar bulunmaktadır. Bu konuyla ilgili daha detaylı araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır (12,13). Yurtta yaşayan öğrencilerin NAS puanları daha yüksek olarak bulunmuştur. Yurtta yaşayan öğrencilerin genel olarak bir arada kalabalık grup halinde yaşaması nedeniyle iletişim becerilerinin yüksek olması beklenmektedir. Ancak öğrencilerin, ailelerinden ayrı kalmalarının iletişime karşı negatif duygularını arttırdığı kanaatindeyiz. Bu konu ile ilgili daha fazla çalışma yapmaya ihtiyaç vardır. Araştırmamızda öğrencilerin uzmanlık tercihlerine göre iletişim becerilerine yönelik tutumları bakımından anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırmamızda annenin mesleği ve babanın mesleğine göre öğrencilerin iletişim becerilerini öğrenmeye karşı tutumları bakımından anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Yapılan bir çalışmada da benzer olarak mesleğe göre iletişim becerileri bakımından anlamlı fark bulunmamıştır (8).

Geliri gideriden fazla olan öğrencilerin PAS puanları daha yüksek, NAS puanları ise daha düşüktür; gelir durumuna göre iletişim becerileri bakımından anlamlı bir fark vardır. Ailesinin geliri iyi olan öğrencilerin, maddi olarak daha az stres yaşadıkları için iletişim becerilerine karşı olumlu tutumlarının olduğu düşünülmektedir. Araştırmamızda iletişim becerileri dersine katılan öğrencilerin iletişim becerilerine karşı tutumlarının daha olumlu olduğu, yüksek PAS puanları-düşük NAS puanları elde ettiği belirlenmiştir. İletişim becerileri ile ilgili derslere katılan öğrencilerin daha fazla olumlu tutumlarının olması beklenen bir durumdur ancak yapılan bir çalışmada öğrencilerin iletişim becerileri hakkında bilgi sahibi olmasıyla olmaması arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (14).

Araştırmamızda genel olarak iletişim becerilerini öğrenmeye yönelik tutumu etkileyebilecek birçok faktör değerlendirilmiş olup; eğitim ortamlarındaki ilişkili faktörleri keşfetmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

SONUÇ

Sonuç olarak, bu çalışma, tıp öğrencilerinde iletişim becerilerini öğrenmeye yönelik olumlu tutumlarının olduğunu, tıp fakültesi müfredatında iletişim becerileri derslerinin önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Ayrıca bu olumlu sonuçların yanında öğrenciler arasındaki olumsuz tutumlar da dikkate alınmalı ve tıp eğitiminde iletişim becerileri ile ilgili derslere olabildiğince daha fazla yer verilmelidir.

Sınırlılıklar

Bu çalışmanın sınırlılıklarından biri, tek bir tıp fakültesini değerlendirmesidir. Türkiye'ye genelleştirebilmek için bu konuda daha geniş örneklemde çalışmalar planlanması amaçlanmalıdır. Bir diğer sınırlılıkta çalışmamızda tüm evrene ulaşılması hedeflenmiş olup ancak yanıt oranı oldukça düşük olmuştur.

Kaynaklar

1. Ryan RE, Connolly M, Bradford NK, Henderson S, Herbert A, Schonfeld L et al. Interventions for interpersonal communication about end of life care between health practitioners and affected people. *Cochrane Database Syst Rev*. 2022; 8;7(7):CD013116.
2. Junod Perron, NA, Sommer, JM, Hudelson Perneger, PM, Demarex-Meid, F, Luthy, C, Louis Simonet et al. Residents' perceived needs in communication skills training across in-and outpatient clinical settings. *Education for Health*, 2009; 22(1); 280.
3. Fuertes JN, Toporovsky A, Reyes M, et al. The physician-patient working alliance: Theory, research, and future possibilities. *Patient Educ Couns*. 2017;100:610-5.
4. Ratka A. Empathy and the development of affective skills. *Am J Pharm Educ* 2018;82:7192.
5. Gilligan C, Powell M, Lynagh MC, Ward BM, Lonsdale C, Harvey P, James EL, Rich D, Dewi SP, Nepal S, Croft HA, Silverman J. Interventions for improving medical students' interpersonal communication in medical consultations. *Cochrane Database Syst Rev*. 2021 Feb 8;2(2):CD012418.
6. Harlak H, Dereboy C and Gemalmaz A. Validation of a Turkish translation of the Communication Skills Attitude Scale with Turkish medical students. *Education for Health*, 2008; 21(1);55.
7. Rees C, Sheard C, Davies S: The development of a scale to measure medical students' attitudes towards communication skills learning: the Communication Skills Attitude Scale (CSAS). *Med Educ* 2002, 36:141-147.
8. Molinuevo B, Aradilla-Herrero A, Nolla M and Cléries, X. A comparison of medical students', residents' and tutors' attitudes towards communication skills learning. *Education for Health*. 2016; 29(2);132.
9. Fazel I, & Aghamolaei, T. (2011). Attitudes toward learning communication skills among medical students of a university in Iran. *Acta Medica Iranica*, 625-629.
10. Alotaibi FS and Alsaedi A. Attitudes of medical students toward communication skills learning in Western Saudi Arabia. *Saudi medical journal*. 2016;37(7); 791.
11. Kahari L and Takavarasha P. A study of University of Zimbabwe Medical Student's Attitudes towards the teaching and learning of communication skills. *International Journal of Advance Research*. 2013;1(9), 35-42.
12. Goodman WB, Crouter AC, Lanza, ST, Cox MJ and Vernon -Feagans L. Paternal work stress and latent profiles of father-infant parenting quality. *Journal of Marriage and Family*. 2011; 73(3); 588- 604.
13. Tepeli K. Çocukların İstenmeyen Davranışlarına Karşı Annelerin Kullandıkları İletilerin Niteliksel Analizi. *Humanities Sciences*.2012; 8(1); 138-158.
14. Cangür, Ş and Gamsızkan, Z. Tıp fakültesi 3. sınıf öğrencilerinin empatik eğilim ve iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *The Journal of Turkish Family Physician*.2019; 10(2): 89-97.